

Učiteljski Tovariš

Stanovsko političko glasilo J. U. U. — sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveša«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/I. Rokopisov ne vračamo. Nefrankiranih pisem ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtrek. Naročnina letno 60 Din. za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list v članarino. Oglaš po ceniku in dogovoru, a ek. posebe. Pošt. tek. rač. 11.197. Telefon 3112

Živel naš kralj!

Današnji dan ni samo praznik rojstnega dne Nj. Vel. kralja, marveč je praznik edinstva in praznik jugoslovenstva; kajti ravno ta dan nas simbolično spominja velike borbe za zmago jugoslovenske misli — jugoslovenske države.

Po vsej državi odmevajo iskreni klici vsega jugoslovenskega naroda: Živel naš kralj! Živel prvi in glavni glasnik ideje jugoslovenstva. — Učitelstvo pa pozdravlja danes v svojem kralju tudi najvišjega zaščitnika šolstva in narodne prosvete. Zgodovinski odlok z dne 6. januarja 1929. je jasno pokazal, da ima naša država modrega vodnika, razsodnega državnika in v njegovi osebi najboljšega zaščitnika. Sam je vodil svoje čete od zmagovalnih borb pri Kumanovem do osvoboditve Kosova, peljal je svoj narod čez Golgoto v Albanskih gorah in ga pripeljal preko Kajmakčalana in vseh drugih osvobodilnih bojev v domovino, ki ga je že takrat z njegovim očetom pozdravljala kot rešitelja. Kot idealen borec edinstva in jugoslovenstva nas je tudi leta 1929. rešil nesloge, ki je pretila uničiti našo svobodo.

Jugoslavija — nova ustava — nov parlament vse to so trdni temelji v zgradbi naše bodočnosti, ki nam jo ustvarja naš kralj.

Strankarstvo, ki je od nekdaj upropastilo naš narod, je vzelo za vedno slovo in to po modrem odloku Nj. Vel. kralja.

Učitelstvo je res od srca pozdravljalo ta odlok, ker je bilo ravno učitelstvo, ki je vsled strankarstva največ trpelo in ga je z deklaracijo odstranilo iz svoje lastne organizacije, a od druge ga odstraniti ni moglo in zato smatramo, da je s 6. januarjem bila izvršena naša najiskrenejša želja.

S svojim lastnoročnim pismom učitelstvu je pokazal Nj. Vel. kralj, kako zelo mu je pri srcu skrb za izobrazbo naroda. — Postavljeni smo bili za izvršilce poslanstva svojega kralja, glasnike jugoslovenstva in predporoditelje vsega jugoslovenskega naroda. V čast si štejemo to prijetno dolžnost, ker nam je kralj najvišji vodnik in vzor glasnika jugoslovenstva.

In danes, ko z veseljem pozdravljamo Nj. Vel. kralja za njegov rojstni dan, ljubljana učitelstvo, da bo tudi v bodoče žarišče prosvete in steber jugoslovenstva in s tem izvrševalec najlepšega poslanstva našega kralja.

Zmaga UPZ in jugoslovenske misli.

Smo šele na pragu koncertne sezone, ko večina pevskega zborov še vežba svoj program, in ni menda v letošnji jesensko-zimski sezoni še niti en pevski zbor nastopil s celotnim sporedom na koncertnem podiju, naš UPZ pa je že pokazal nad vse zavirljivo življenjsko sposobnost in ima prav te dni za seboj važen kulturni rekord: absolviral je že 7 koncertnih nastopov.

V sredo 9. t. m. se je povrnila z jutranjim dolenjem 22 članic močna pevska družina, ki je dovršila tridnevno pevsko turnejo 6. t. m. v Karlovcu (matinejo in koncert), 7. t. m. v Petrinji (matinejo in koncert), v Črnomlju (za sklad bedne in pasivne Belokrajine, matinejo in koncert) ter še isti dan, na praznik 8. t. m., večerni koncert v dolenjski metropoli, v Novem mestu. Razen nastopajočih članic so odšli na turnejo: predsednik tov. Drago Supančič iz Ljubljane, šefdirigent zboru UPZ tov. Srečko Kumar, profesor iz Zagreba; njegov namestnik tov. Cerut Silvo iz Zaloge, ki je dirigiral skladbe s spremljevanjem klavirja, ko je sedel tov. Kumar za instrumentom, ter načelnik novinarskega oddelka JUU tov. Zupančič Jože iz Litijske, ki je zastopal zadržanega predsednika sekcije tov. Dimnika.

Mnogi mislijo, da so take pevske turneje le prijetni izleti. Poudariti moramo pa, da so to nad vse napore ture. Zbor nima sredstev, da bi omogočil svojim članom vse udobnosti, ki so običajne na potovanju. Tudi za UPZ velja načelo štednje. Za napore zadnje turneje pa naj ne navedemo samo dolge vožnje na progi: Ljubljana-Karlovac-Petrinja — povratak preko Karlovca v Črnomelj, Novo mesto in v Ljubljano. Mnoge tovarišice so napravile seveda še daljšo pot, ko so potovala na svoja službena mesta. Saj so mnoge z najoddaljenejših koncev banovine (tudi s Prekmurja), pa njihova ljubezen do pevske umetnosti premaga vse oddalje-

nosti. Razen dolgega in mučnega potovanja v osebnem vlaku pa naj navedemo tudi, da je nastopil zbor v treh dnevih sedemkrat. Gotovo tudi rekord, kakor ga menda še ni doživelo nobeno pevsko društvo.

Misija, ki jo vrše naši pevci in pevke s tem, da zanašajo pesem v vse kraje naše države in tudi preko državnih granic, pa je zlasti upoštevanja vredna v današnjih časih. Program našega zboru je zlit jugoslovenski program, imena skladateljev prikazujejo edinstvo jugoslovenske miselnosti tudi na pevskem področju: našim pevcem so ljuba prav tako imena hrvatskih, kakor tudi evnetuelno srbskih ali pa naših domačih skladateljev. Tudi v tem leži važnost naših pevskih turnej, kar zboru v miselnosti razdeljenih krajev ni vedno v največje priporočilo in naleti zato čisto tudi na neveselje. Prav iz tega razloga pa bi morali vsi merodajni činitelji na vso moč podpirati stremeljenja UPZ, ko izpričuje jugoslovensko edinstvo tudi na zunanji, v praksi in v krajih, ki so takih dokazov najbolj potrebni. Zato pa so bile naše pevke od srca pozdravljene povsod baš tudi iz razloga, ker so prihajale pod imenom jugoslovenskega JUU. Pri nacionalnih manifestacijah so se znašli vsi iskreni jugosloveni, na čelu seveda s predstavniki oblasti, učitelstvom in — kar navajamo z veseljem! — zastopniki naše narodne vojske. Tako pri sprejemih kakor v koncertnih dvoranah smo opazili povsod zelo lep odstotek oficirskih epolet.

Pri sprejemih, kakor tudi na odprtih odrih pred pevci, na družabnih večerih, kakor tudi pri slovesih, so se izrekle mnoge klene in patriotične misli. Vedno pa se je poudarjala jugoslovenska miselnost, posledno se je priznavalo delovanje učitelstva na vseh kulturnih, gospodarskih in ostalih poljih, z največjim spoštovanjem se je omenjalo ime JUU, hvalo pa so žele naše vrle pevke

UPZ. In ko žanje vse učitelstvo pohvalo javnosti za uspehe svojih tovarišic iz UPZ, zato zaslužijo vso pozornost naših vrst.

Lavorike, ki jih je žela pevska družina učiteljic, gredo v zaslugu vsega učiteljskega stanu, gredo v dobrobit vsega JUU. To pri bitu je naša — dolžnost!

Izmed vrste govorov, ki so bili izrečeni te dni na naslov naših pevkv, prinašamo dva v originalu:

V Petrinji je izrekel na kolodvoru tov. Poljanec Milan, ki je tudi literat, v imenu domačega JUU naslednjo dobrodošlico:

Dobro nam došle mile gošče!
Sretan je ovaj čas za sve nas. Srca nam biju iz sve sile jer nam dođoše sestre mile da se vidimo, da se upoznamo i razveselimo. Umetnička se pesma ori po krasnim brdima i cvetnim dolinama gde se slavenski sbori

I slavenska vila
širi zlatna krila
da obgrli diva
koji veče sniva
sveslavensku krunu...

Uveren sam da ćete se sestre osećati u Petrinji kao kod svoje kuće na Gorenskom jer dubrave i venci Zrinske i Petrove Gore zaželješe se Vaše lepe slovenske pesme, koja će odavde odjekivati na sve strane velike i moćne Jugoslavije. Tad će naša srca još jače zakucati za jugoslavensko jedinstvo i veliko Slavenstvo...

U to ime dobro nam došle.

Predsednik belokranjskega učiteljskega društva pa je pri koncertnem nastupu v Črnomlju, metropoli Belokrajine, spregovoril takole:

Spoštovana gospoda! Cenjene tovarišice, draga tovariša dirigent in predsednik!

V priručno dolžnost si štejemo danes, ko prvi prihajate kot člani našega učiteljskega pevskega zboru v najjužnejši kotiček naše slovenske domovine, v deželico grozdja, solnca in pesmi, v ravno belih brez, ki so sklanjale svoje grane nad zibelko slovenskega mojstra pevca Otona Zupančiča, da Vas v imenu učiteljstva Bele Krajine najiskrenejše pozdravim in Vam kličem: dobro došli.

Pesem Vaša je veriga, ki veže naša stanovska srca v veliko in nerazdružljivo harmonično enoto, Vaša vztrajna pridnost, veliko samozatajevanje in težke gnotne in fi-

zične žrtve so nam pa zgled in kažipot za bodočnost, kako moramo posvetiti vse nas in vse, samo za napredek stanu, šolstva in kulture naših milih Belokranjcev, med katerimi živimo in s tem procvitu naše skupne domovine Jugoslavije.

Vi ste nam danes prinesli v našo dežlico našo slovensko pesem, biser slovenskega srca in ste jo dopolnili v kristalne čaše naše mladine — mlade Bele Krajine. — Sedaj ste pa z njo oživel tudi naše duše, ki se podvignemo vsaj za trenutek iz te čmerne vsakdanjosti.

Belokranjec in pesem sta nerazdružljiva enota, umetna pesem pa je izliv umetnikove duše za povzdigo našega imena in naše kulture. Obe pa pripovedujeta vsemu svetu, da smo jugosloveni od Soče do Marice in še čez — neločljiva enota od nekdaj za vedno.

Narodna pesem je bila krepilo našemu človeku v vseh težkih dneh, ona je bila izraz čuvstev naroda in posameznika, ona je molitev, je prošnja, je vera, je upanje, je ljubezen, ki priklepa posameznika in narod na zemljo, iz katere črpa v trudu in žuljih svoje dobrine in ga uklepa v nacionalno enoto. Saj je narodni pevec bil od nekdaj glasnik in buditelj, ki je v težkih časih hrabil in bodril množice v borbi za obstoj. Naše koroške brate ohranjuje le njegova pesem, pesem bo ohranila tudi naše brate v Primorju, da jim ne zamre naša beseda v grlu.

Vi ste danes prevzeli misijo našega narodnega pevca, s tem, da vršite veliko kulturno in nacionalno misel, ko razglašate široko našo domovino in preko njenih mej lepoto naše narodne pesmi in bisere, stvorjene od naših umetnikov, ter s tem plemenite in krepite naša srca. S svojim požrtvovalnim delom in obudovanjem vredno vztrajnostjo, prilagate kamen h kamnu, da skupno pomorete podvigniti veliko zgradbo naše nacionalne bodočnosti.

Naj ostane ta dan, ko ste blagovolili pokloniti Beli Krajini svoj prvi obisk, v srcu Bele Krajine trajno zapisan in naj krepki naše vezi s celokupno dušo slovensko, da se izkristalizira iz vašega dela diamantno čist kristal, ki ga bomo izbrušenega položili na oltar edinstvene naše domovine Jugoslavije v njeno slavo, njen napredek in v naš ponos.

S to toplo željo vam kličemo v imenu BUD dobrodošli in kmalu zopet na svidenje! Živele naše tovarišice, živel dirigent!

Splošne vesti.

— SEJA ŠIRJEGA SOSVETA bo 9. januarja 1932. v Ljubljani. Točen spored javimo v prihodnji številki »Učiteljskega Tovariša« po vrnitvi predsednika sekcije iz Beograda.

— Ekskurzijski odsek JUU. Pozivamo vse tovariše in tovarišice, ki se zanimajo za ekskurzijski odsek JUU, da se udeležijo sestanka, ki se bo vršil v ponedeljek 28. decembra ob 10. uri dopoldne v sobi odsekov JUU, sekcije za Dravsko banovino v Ljubljani, Frančiškanska ulica 6. Na sestanku bomo razmotrivali o definitivni ustanovitvi in organizaciji odseka. Eventualne prijave za udeležbo na sestanku pošljite na sekcijo! — Jugoslovensko učiteljsko udruženje — sekcija za Dravsko banovino v Ljubljani. — Predsednik: Dimnik Ivan. Tajnik: Kobal Jos.

USTANOVITEV ZADRUGE »DOM UČITELJIC«

»Bivši odbor Društva učiteljic« priobčuje pod gornjim naslovom v »Slovincu« z dne 11. decembra 1931., št. 281 članek, h kateremu smo primorani podati sledeče pojasnilo in ugotovitve:

Dvomimo, da je bil »Slovenec« upravičen priobčiti brez točnih podpisov, pod imenom »Bivši odbor Društva učiteljic«, izpad proti sekciji JUU, ker ima sekcija izjave najožjih odbornice »Bivšega odbora Društva učiteljic«, da-ne soglašajo z dopisom in postopanjem s strani bivšega »Društva učiteljic«. Zadeva namreč ni taka, kakor se jo slika.

»Na seji glavnega odbora JUU v Beogradu je predsednik centrale JUU tolmačil — po dobljenih informacijah v ministrstvu prosvete — uradniški zakon glede vrste državnega uradništva, ki smejo imeti svoje organizacije v tem zmislu, da v JUU ne bodo mogli biti udruženi učitelji meščanskih šol in ne druge vrste učiteljstva, ki ne spadajo pod zakon o narodnih šolah in tudi učiteljice ne bodo mogle imeti v zmislu uradniškega zakona svojih paralelnih organizacij k JUU. Naknadno je objavil tudi v »Narodni Prosveti« od 26. aprila 1931., št. 33, da organizacije učiteljic ne bodo več obstojale.

Že tedaj se je dal voditeljicam pokreta »Društva učiteljic« v Ljubljani nasvet, naj društvo preosnujejo v popolnoma gospodarsko zadrugo »Dom učiteljic« ali pa naj tvorijo poseben odsek pri sekciji JUU. Toda one so šle svojo pot in so kljub jasnemu določilu uradniškega zakona, ki izvzema samo uradniške zadruge iz odredb uradniškega

zakona, preosnovala »Društvo učiteljic« zopet v »Društvo dom učiteljic«. Ker odloča v zmislu uradniškega zakona končno o zadevi resorno ministrstvo, je jasno, da je ministrstvo odbilo vlogo »Društva učiteljic« s stališča tolmačenja, ki ga je dalo že prej.

Vsa grda sumničenja v »Slovincu« in tudi še grša podtikanja, ki so bila poslana »Učiteljskemu Tovarišu« v objavo, bi lahko izostala, ako bi tovarišice pri »Društvu učiteljic« imele potrebno uvidenost in razumevanje, ker končno so le morale v zmislu zakona sedaj preosnovati svoje društvo v strogo gospodarsko zadrugo.

Članki v »Učiteljskem Tovarišu« ni malo niso vplivali na odločbo ministrstva, ker je iz gornjega razvidno, da je bila zadeva že prej odločena.

Negacija, da »Društvo učiteljic« ni imelo nikdar stanovskega značaja in ni bilo paralelna k skupni organizaciji, ne odgovarja istini, ker to trditve ovračajo dopisi »Društva učiteljic« pri sekciji, ki obravnavajo zadeve, spadajoče popolnoma v delokrog skupne stanovske organizacije in tudi priče še obstojajo, da je »Društvo učiteljic« v povsem stanovskih zadevah interveniralo pri prosvetni upravi.

»Društvo učiteljic« kot paralelna stanovsko društvo ne obstoja več in s tem je zadeva za sekcijo končana ter se bo poslužila svojih pravic le v tem slučaju, ako se bo possegalo znova v delokrog, ki spada v okrilje skupne stanovske organizacije.

Da pa ne bo članstvo napačno informirano, smo dolžni pojasniti, da je sekcija s svojim dopisom št. 399/31.—32. od 30. septembra 1931. povabila »Dom učiteljic« k sodelovanju z vsemi stanovskimi in gospodarskimi ustanovami v skupnem »Gospodarskem svetu«, a je »Društvo učiteljic« sporočilo, da se ne more izjaviti, ker niti ne ve pod kakim imenom in v kaki obliki bo obstojalo. Vse zgražanje lajkov nad »netovarskim« postopanjem — kakor pravi »Bivši odbor Društva učiteljic« v »Slovincu« — bi bilo gotovo drugačno, ako bi se neučite-lji (lajiki) pravilno informirali.

V pogledu »Mladinske Matic«, ki jo »Bivši odbor Društva učiteljic« prav po potrebnem vlačijo v zadevo, je sekcija prepustila odboru »Mladinske Matic«, da pojasni zadevo, ki ima vse drugačno lice, kakor jo slikajo v »Slovincu«.

Končno še glede objave dopisa, ki ga je »Bivši odbor Društva učiteljic« poslal »Učiteljskemu Tovarišu«. Ta dopis ni niti primera z povsem videzu močno omiljenem dopisom, objavljenem v »Slovincu«. Dovolj značilno je, da je list kljub omiljenju še v zadnjem trenutku moral izdolbsti iz dopisa